

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду од 29.02.2016. године, одређена је Комисија за преглед и оцену докторске дисертације кандидата **мр Мирослава Севера**, под насловом „**Правни оквир трансфера професионалних спортиста**“, у саставу:

др Оливер Антић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду у пензији,

др Драгор Хибер, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду, **др**

Ненад Ђурђевић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу,

др Марко Ђурђевић, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Београду

и

др Ненад Тешић, доцент Правног факултета Универзитета у Београду.

Након што је прегледала достављену докторску дисертацију и оценила њен научни допринос, Комисија има част да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду поднесе следећи

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

I Основни подаци о кандидату и дисертацији

1. Основни подаци о кандидату

Мирослав Север је рођен је 4. јуна 1977. године у Београду. Завршио је XIV београдску гимназију. Дипломирао је на Правном факултету Универзитета у Београду 12. октобра 2001. године, када уписује и постдипломске студије – Међународно привредни смер. Академски назив магистра правних наука стекао је 12. јуна 2008. године одбраном магистарске тезе под називом INCOTERMS – “Ф” клаузуле.

Како би што боље савладао теоријска знања, а као и део обавезне праксе за полагање судско адвокатског испита, радио је као судијски приправник-волонтер у

Привредном суду у Београду, где је стекао драгоцену искуства радећи у свим одељењима овога суда. Правосудни испит је положио 2005. године и постао члан Адвокатске коморе у Београду. Као адвокат радио је у престижним београдским адвокатским канцеларијама, да би данас самостално заступао респектабилна међународна и домаћа привредна друштва.

Председник је Арбитражног суда Фудбалског савеза Београда, председник Правне комисије ФСБ, члан Надзорног одбора ФСБ, Дисциплински инспектор ФСС за целу територију Србије, председник Надзорног одбора Атлетског савеза Београда.

Висок степен знања енглеског језика стекао је кроз једанаест семестара, завршно са Certificate of Proficiency in English, у Yugoslav British Society Language School у оквиру English-Speaking Union.

Подаци о написаним и објављеним радовима:

Спортска арбитража, Право и привреда, број 1-4/2004

Спорт и приватизација, коаутор, Институт за упоредно право и Спортски фонд Центер, Београд, 2009.

Ambush marketing, Правни живот, 9/2012 (У оквиру 25. Сусрета правника Копаоничке школе природног права).

Утицај Закона о стечају на регуларност такмичења у фудбалу услед недостатка решења у Закону о спорту, Архив за правне и друштвене науке, 1/2, 2012.

Арбитражни суд Фудбалског савеза Београда, Зборник радова – Српски фудбал, стање и перспективе, Институт за упоредно право и Фудбалски савез Београда, у припреми за штампу.

2. Основни подаци о дисертацији

Наставно-научно веће Правног факултета Универзитета у Београду на седници одржаној дана 23. маја 2011. године одобрило је кандидату **мр Мирославу Северу** израду докторске дисертације под насловом „**Правни оквир трансфера професионалних спортиста**“ и за ментора одредило проф. др Оливера Антића, редовног професора Правног факултета у Београду. Дана 21. септембра 2015. године Наставно-научно веће је одредило проф. др Драгора Хиберу, редовног професора Правног факултета, за коментора за израду докторске дисертације, док је на седници одржаној дана 21. децембра 2015. године Наставно-научно веће одобрило продужење рока за одбрану докторске дисертације до 30. септембра 2016. године.

Докторска дисертација је написана на 411 страна текста А4 формата, фонта *Times New Roman*, прореда 1,5 и у свему је усаглашена са стандардима Универзитета у Београду у погледу форме и садржаја. Дисертација је израђена на основу проучавања обимне упоредно правне грађе, закона, прописа спортских организација судских и арбитражних одлука. Текст је подељен у једанаест целина: увод, девет поглавља и закључак. Дисертација садржи 646 фуснота.

II Предмет и циљ дисертације

Предмет докторске дисертације кандидата мр Мирослава Севера представља начин формирања регулативе у домену трансфера професионалних спортиста. Аутор указује на систем правне заштите учесника у овом поступку, са посебним освртом на малолетнике, као и на потребу сарадње правне теорије и праксе у изналажењу јединствених решења која ће заштитити поверење у овај сегмент спортског права.

Разматрање спортске регулативе и њен развој пре свега се везује за спорове у историји спорта када се бављење спортом почело издвајати као „једино занимање“ спортиста. Аутор овде даје одговор на питање постојања спортског права као таквог, док са друге стране, анализирањем утицаја тржишне привреде на глобалне промене, аутор указује на прекретнице у решењима која су настојала очувати интегритет спорта. Од неприхватања судова да улазе у проблеме правне природе који настају у спорту уопште, до ангажовања и стварања посебних правних тела у оквиру Европске уније која анализирају и тумаче саобразност спортске регулативе са комунитарним правом, јесте изузетан „правни резултат“ који је спорт успео да оствари ван „спортских терена“. Притом аутор наглашава да сарадња аутономних спортских организација и међународних организација постепено воде унификацији спортске регулативе на свим нивоима. У дисертацији је посебна пажња посвећена фудбалском спорту обзиром да је фудбал најзаступљенији спорт у коме свакодневно учествује значајан део светске популације, а поред тога, аутор сматра да економски аспект фудбала изискује и најдетаљнија правна решења. Такође, аутор је, поред фудбалског спорта, извршио и поређење спортске регулативе у другим популарним спортовима, те је указао на предности и недостатке са којом се регулатива спортова изван фудбалског спорта суочава.

Правно разматрање трансфера професионалних спортиста отвара низ питања која суштински утичу на реализацију трансфера. Основа дисертације је пре свега проучавање и успостављање правних оквира, али и изучавање утицаја других дисциплина које непосредно утичу на реализацију трансфера професионалних

спортиста. Сложеност реализација трансфера и задовољење различитих интереса представљају разлоге спотицања између уговорних страна, које често остају ван оквира правне заштите. Обзиром на изложено, питање трансфера професионалних спортиста је комплексан правно - економски процес који се мора посматрати из неколико углова; из угла клуба који преузима играча, клуба од кога играч одлази и из угла интереса самог спортисте.

Ток трансфера изискује потребу да се укаже на релевантне правне институте који нужно доприносе схватању самог поступка трансфера. Тренутак и начин ступања у преговоре, достављање понуде, контрапонуде, закључења уговора и исплате накнаде, само по себи представља поље у коме може доћи до најразноврснијих малверзација и због тога питање трансфера и трансферне накнаде мора бити потпуно уређено. С друге стране, да би дошло до трансфера професионалног играча, исти мора бити под уговором, потом реализација трансфера изискује закључење новог уговора - о трансферу, а који коначно доводи до закључења трећег уговора са новим клубом. Целокупан поступак се може продужити, па је важно да због сложености буде што детаљније регулисан.

Општа начела облигационог права су нашла своју примену и у овом сегменту друштвених активности и без истих спорт не би доживео свој процват на начин на који то чини у овом модерном добу. Поред облигационо право, у овој сфери од значаја су и општа правила компанијског права, радног права, али и права Европске уније, као и регулатива спортских федерација. Са друге стране, кроз испитивање кључних одлука судова, као и одлука Европског суда правде, аутор је указује потребну стварања система норми које регулишу пре свега спортску делатност, али конкретно и питање трансфера професионалних спортиста.

Аутор кроз свој приступ указује на повезаност спорта и правне науке која доприноси бољем разумевању важности правних односа у спорту, а нарочито потпунијем сагледавању трансфера спортиста, Аутор је оригиналним приступом доказао да је могуће заокружити правнотеоријско разумевање трансфера професионалних спортиста, у смислу потпуног сагледавања значаја правне садржине трансфера и што боље правне заштите свих страна које учествују у овој сфери спортских односа.

III Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

У својој дисертацији кандидат поставља више хипотеза које подвргава научном испитивању.

Прва хипотеза од које аутор полази је постојање спортског права као посебне гране права. Овакав приступ наговештава постојање две основне струје у правној теорији које различито гледају на однос спорта и права. На једној страни говоримо искључиво о спорту и праву, односно о једноставној примени права у спорту, а на другој страни говоримо о стварању посебне гране права која изискује креирање посебних спортских норми које праве дистинкцију, односно обједињавају спорт и право кроз посебну спортску норму. Аутор је приказао тај однос, дао објашњење и резон за оба гледишта, и усмерио се ка становишту успостављања једне- нове гране права која свакако има своје упориште и чврсте аргументе који потврђују оправданост оваквог гледишта.

Друга хипотеза од које аутор полази је утицај тржишне привреде на развој правних норми које регулишу поступак трансфера и сам развој спортског права уопште. Спорт је дуго времена био изван пажње судова и заправо потпуно одвојен од било какве могућности решавања спорова који произилазе из спорта. Тек са развојем и проширивањем такмичења појавили су се спонзори, радио и касније телевизијски преноси, те се основано поставило питање заштите новчаних инвестиција, као и примене правних института на уговоре који се закључују у овом контексту. Касније се појављује потреба за трансфером играча из једног клуба у клуб друге земље, накнаде за раскид уговора, и слично. Све је то условило да се спорт у свом сегменту изражавања као привредна активност повеже са могућношћу решавања спорова пред судовима. Повећање броја случајева у судовима условило је и питање развоја спортских норми, а то је значило и ангажовање правне науке у овој области. Аутор је приказао развој спортског права кроз развој норми које регулишу питање трансфера спортиста, као и проблеме са којима су се суочавали актери у овој области живота и доказао непосредну повезаност и утицај тржишне привреде на развој спортског права какав данас познајемо.

Трећа хипотеза коју аутор поставља је обавезност ширег сагледавања утицаја коју једна норма која регулише трансфер успоставља, као и утицај и манифестацију одлуке којом се решава појединачни случај пред судом или арбитражом. Ово је врло важно гледиште, обзиром да спортска норма црпи своју примену кроз све националне спортске савезе који су чланице кровне, међународне спортске организације. Примена спортске норме је дакле пирамидална и обавезујућа за све чланице, али са друге стране та норма, нужно мора задовољавати основна начела права, као и императивне прописе једне земље. У томе се огледа важност потребе за уобличавањем спортске норме, а конкретно норми које регулишу питање трансфера спортиста која мора задовољити све услове које омогућавају њену примену, али и обезбедити основне принципе које једна

правна норма мора имати. Са друге стране, концепт примене и тумачења једне спортске норме од стране судова и спортских арбитража, мора бити садржински и концептуално врло прецизан, обзиром да свака одлука представља својеврсни прецедент и указује на условну обавезност сличног поступања у сличним ситуацијама. Начин на који ће се манифестовати једна таква одлука је услов оцене способности конкретног арбитра да сагледа последице своје одлуке и изван конкретног случаја. Тиме се указује на сложеност и комплексност како при стварању спортске норме, тако и приликом њене примене.

Четврта хипотеза указује на потребу усаглашавања норми спортског права са правом Европске уније, обзиром да су спортске норме под строгим контролом Европског суда правде, као и да различита регулаторна тела Европске уније проучавају усаглашеност ових норми са комунитарним правом, истовремено сарађујући са спортским организацијама на креирању нових, усаглашених, норми. Такође, обзиром да се најзначајније међународне спортске организације налазе у Европи, лако је схватити разлог утицаја и успостављања оваквих правила на светском нивоу. На овај начин се превазилазе потенцијални спорови који су последица неусаглашености и повреда основних начела комунитарног права. Један од круцијалних спорова који је довео до суштинских промена у фудбалском спорту управо је произашао из повреде једног од основних права Европске уније - права на слободу кретања радника, а директно је везан за трансфер играча.

Пета хипотеза указује на комплексност и проширивање регулаторних норми конкретне спортске организације на индивидуални однос играча и клуба. Прихватајући дефиницију такозваних федеративна права, аутор је указао на потребу за разумевањем идеје оваквог приступа који је успостављен ради свеобухватнијег сагледавања права и обавеза уговорних страна, али и заштите, пре свега, слабије уговорне стране, односно играча. На овај начин, а у тренутку закључења уговора са клубом, играч постаје део конкретног савеза и уговорне норме се проширују на регулативу успостављену од стране националног савеза. Истовремено, посматрајући пирамидалну организациону структуру сваког спорта и односа чланства националних савеза у међународној спортској организацији конкретног спорта, императивно се намеће и обавеза истовременог поштовања норми успостављених на врху пирамиде, односно од стране међународне спортске организације. Тиме је добијена једна константа која се мора поштовати, а истовремено је формирана, како директна, тако и индиректна веза између свих учесника једног спорта кроз испреплетану структуру чланства, од националног, преко континенталног до међународног савеза.

Шеста хипотеза настоји да дефинише постојање условне аутономије спортских организација у односу на регулаторна тела која делују изван спорта. Та специфичност је пре свега видљива у односу европских спортских организација и конкретних тела Европске уније задужених за спорт. Иако спорт настоји да очува своју независност, модерно време и третман спортиста нужно је наметнуо усаглашавање спортске регулативе са правом Европске уније. Ово пре свега што је спорт постао уносан бизнис који је довео до експлоатације и прикривене оправданости појединих решења, а на штету спортиста. Тиме је спорт поред контролне улоге суда приликом решавања појединачних случајева у спорту, добио и претходну контролу усаглашености норми које се стварају у оквиру спортских организација са основним начелима људских права и саобразности са правом и императивним прописима Европске уније. На овај начин је затворен круг усаглашавања спортских норми уз истовремено задржавање врло широког обима аутономије самих спортских организација.

Седма хипотеза се односи на суштинску повезаност између питања трансфера професионалних спортиста и примене основних начела облигационог права. Ово је кључни сегмент у коме аутор указује на потребу разумевања начина на који се реализује трансфер, односа уговорних страна и последица које настају на овај начин, а које није могуће без приступа и у оквирима класичних правних дисциплина. Аутор је трансфер сагледао кроз анализу постојећих правних и моралних норми, са нагласком поштовања принципа еквиваленције односа међусобних престација уговорних страна у поступку трансфера.

IV Кратак опис садржаја дисертације

Аутор у уводном делу под називом Снага и част постепено уводи читаоца у проблематику која ће бити научно разматрана у самом раду. Кроз једноставан приказ наговештава и подвлачи основне проблеме са којим се суочава данашњи спорт као и утицај индустријског искоришћавања потенцијала који нуди спорт.

Аутор истиче да је трансфер професионалних спортиста изузетан пример развоја спортских правила и хармонизације прописа у спорту.

У првом поглављу аутор се бави односом спорта и права, као и комерцијализацијом спорта, основним покретачем промена са којим се спорт суочио у тренутку уласка профита. Аутор у овом поглављу наговештава тенденцију развоја спортског права као посебне гране права и потребу за свеобухватнијим правним приступом са циљем заштите спорта од различитих злоупотреба које комерцијализација носи са собом.

У другом поглављу аутор даје изузетан историјски преглед случајева који су утицали на решавање проблема по питању трансфера са којима су се спортисти током веома дугог временског периода суочавали. Правно разматрајући резон и образложење судских одлука, аутор је настојао да разуме и укаже на логичност, односно нелогичност истих при постојећем стању. На овај начин аутор је дао свој печат у разматрању тренутка у коме су поменуте одлуке доношене. Градуелни приказ случајева све до случаја Босман, али и накнадних спорних ситуација које су кроз судске спорове стварали подлогу за креирање норми које регулишу питање трансфера професионалних спортиста какав данас познајемо, скуп је врло пажљиво одабраних и суштински важних спорова који су од првобитне незаинтересованости судова, довеле до свеобухватног приступа и решавања спорова у спорту, створили полазиште за правно теоријски приступ без кога се спортско право не би могло издвојити у посебну грану права.

У трећем поглављу, аутор се бави правним проучавањем првог правилника о статусу и трансферу играча који је донет од стране ФИФА, а под утицајем пресуде Европског суда правде у случају Босман. Истовремено, у овом поглављу аутор указује на недостатке овог правилника који су се уочавали током његове примене, објашњавајући начине на који су их надлежни органи превазилазили у пракси. Кроз приказ основних промена у наредним правилницима о статусу и трансферу играча, аутор је указао на развој свести и потреби заштите спортиста, а пре свега малолетника у спорту.

У четвртном поглављу аутор је приступио правно теоријском сагледавању и испитивању норми које регулишу статус и трансфер играча кроз актуелни Правилник ФИФА. Значај овог поглавља је утолико већи из разлога што је указано на сарадњу између ФИФА и органа Европске уније који се баве питањем спорта приликом креирања појединих норми које регулишу трансфер, али и осталих норми које су важне за спорт. Широко сагледавање домета правила која је требало успоставити, а да се истовремено не повреди начело ограничавања слободе трговине, као и слободе кретања радника, јесте правилно становиште у антиципирању норми које неће истовремено довести до великих спорова који би значили корак уназад.

У петом поглављу аутор научно образлаже комплексност поступка трансфера кроз приказ и дефиниције уговора који се том приликом закључују. Ово поглавље увелико доприноси разумевању потребе за правним уобличавањем и теоријским објашњавањем могућности, проблема и потенцијалних решења током реализације

трансфера. Шта чини предмет једног таквог уговора, као и потенцијалне клаузуле које уговор може садржати, указује на особитост ових уговора и нужну примену института облигационог права којима се настоји указати на обавезност постојања еквивалентности престација, али и њених коректива.

Шестим поглављем аутор нас уводи у почетак интересовања конкретних органа Европске уније и њихов каснији допринос на формирање правила која регулишу питање трансфера професионалних спортиста које су условиле значајан преокрет у односу аутономије спортских организација и зависности од решења, оцена и сугестија која намећу поменути тела.

У седмом поглављу аутор покушава да укаже на опасности које са собом носе различити ванспортски интереси који се испољавају у спорту. Тиме се спорт доводи у опасност и губи на својој суштити, а самим тим и на идеји чистоте спорта.

У осмом поглављу аутор врши поређење међународних норми у спорту које регулишу питање трансфера са националном регулативом. Овде аутор кроз један критички осврт на Закон о спорту Републике Србије, али и на интерну регулативу Фудбалског савеза Србије, указује на неконзистентност у разумевању сврхе која се жели постићи кроз норме које регулишу трансфер. Овде је важно напоменути да аутор наглашава и подвлачи важност научног приступа овој области која ће надградити пуку практичну примену спортских норми кроз обједињавање теорије и праксе и што би за резултат имало свеобухватније разумевање разлога за успостављањем конкретних норми.

У деветом поглављу аутор дефинише питање трансфера кроз сагледавање ових норми у другим спортовима осим фудбала. У том смислу аутор се бави кошарком, рукометом и одбојком као спортовима који су поред фудбала најзаступљенији као тимски спортови у којима је трансфер врло заступљен. Упоредјујући предности и недостатке са решењима која постоје у фудбалском спорту, аутор даје један свеобухватан приказ и теоријско уопштавање проблема који могу настати из појединих решења.

У закључним разматрањима аутор још једном подвлачи најзначајније тренутке који су довели до развоја правних норми у области трансфера какве данас познајемо – норми које омогућавају заштиту свихучесника у поступку трансфера, али и судску подложност провери повређених, гарантованих, права. Истовремено, претходна провера усаглашености норми у области трансфера, као и у спорту уопште, са

комунитарним правом, омогућава још један степен правне заштите спортиста од невољне експлоатације, која треба да онемогући настанак спорова и различито тумачење и приступ конкретној норми. Свакако да је кључни моменат, који је фактички издвојио спортско право у посебну грану права, развој критичке мисли који је допринео бољем и свеобухватнијем разумевању спорта, права и практичне регулативе нужних односа у поступку трансфера који су се у почетку сводили на једнообразно просто сагледавање спортских потреба и потреба такмичења. Развој критичке мисли увелико је допринео да се открије сва комплексност која карактерише спорт, али и међуповезаност различитих дисциплина које се на различите начине јављају у спорту, а који се кроз правну науку уобличавају у јединственој грани права која намеће потребу за даљим развојем.

V Остварени резултати и научни допринос дисертације

Приликом оцењивања резултата докторске дисертације под насловом „Правни оквир трансфера професионалних спортиста“, кандидата мр Мирослава Севера, Комисија је утврдила да се ради о оригиналном научном раду. Уочљив је напор аутора да прецизира правну садржину појма трансфера професионалних спортиста што наглашава правнотеоријски и практични значај предметне дисертације. Значајан резултат дисертације чини и прикупљање и систематизација правне грађе, пре свега у облику великог броја одлука спортских арбитража, које до сада нису обрађиване у нашој правној науци.

Спортско право, као релативно млада грана права, у нашој земљи, уз ретке квалитетне изузетке, још увек није у довољној мери проучавано, нити је у довољном обиму подвргнуто правно теоријској анализи.

Аутор нарочито испитује утицај тржишне економије на спорт који је наметнуо потребу за другачијим сагледавањем односа спорта и привреде. Примењујући основне институте и начела класичних правних дисциплина, аутор је успео да укаже на комплексност спортског права и самог појма трансфера професионалних спортиста у правном смислу. Аутор закључује да је спортско право већ издвојено у посебну грану права која даље наставља свој развој и омогућава усавршавање норми које регулишу поступак трансфера професионалних спортиста.

Аутор је кроз овај рад показао да је способан да правнички зрело размишља успешно обједињујући практично искуство и теоријско знање које је стекао током израде дисертације.

VI Закључак

На основу свега наведеног Комисија закључује да је докторска дисертација кандидата мр Мирослава Севера под насловом **Правни оквир трансфера професионалних спортиста**, урађена у свему према одобреној пријави, да представља самостално и оригинално научно дело које испуњава услове за јавну одбрану, те је стога слободна да Наставно науном већу Правног факултета Универзитета у Београду упути

ПРЕДЛОГ

да прихвати позитивну оцену докторске дисертације и одреди комисију за њену јавну одбрану.

У Београду, 24. мај 2016. године

Чланови Комисије:

Др Оливер Антић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду,
у пензији

Др Драгор Хибер, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

Др Ненад Ђурђевић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу

Др Марко Ђурђевић, ванредни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

Др Ненад Тешкић, доцент
Правног факултета Универзитета у Београду